

Ячник В.В.

бакалавр;

Кислинський О.О.

бакалавр,

Навчально-науковий інститут інформаційної безпеки

Національної академії Служби безпеки України

ДИСКУСІЙНІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «ІНФОРМАЦІЙНА ВІЙНА»

Глобальний контекст інформаційних воєн був розкритий американським футурологом Елвіном Тоффлером в його «Метаморфозах влади» (1990). «Інформаційні війни, – підкреслював Тоффлер, – вирують в наших душах, адже мова йде про те, як люди думають, як приймають рішення та яку використовують систему знань і уявлень. Уява при цьому є настільки ж важливим чинником, як і інформація взагалі».

Історія людства знає багато випадків коли інформацію використовували у якості зброї. «Хто володіє інформацією, той володіє світом» – казали в різні часи сильні світу. Прикладів інформаційного впливу на моральну, духовну стійкість супротивника можна знайти чимало і у стародавньому Римі, і в епоху феодалізму (боротьба з «єрессю», за «істинну віру» і т.п.), і в пізніші часи.

У трактаті «Мистецтво війни» Сунь-Цзи писав: «У будь-якій війні, як правило, найкраща політика зводиться до захоплення держави в цілому... Здобути сотні перемог у бою – це не межа мистецтва. Підкорити супротивника без бою – ось це вінець мистецтва».

Хрестоматійним прикладом ролі інформації в розподілі сил є історія феноменального збагачення Натана Ротшильда після битви при Ватерлоо. Дізнавшись одним з перших про поразку Наполеона, коли всі думали про його перемогу, він почав демонстративно продавати свої акції за копійки, що спричинило паніку і стихійний продаж акцій за безцінь. Тим часом Ротшильд за допомогою своїх

агентів таємно скупив і свої, і чужі акції, розбагатівши на 40 млн. фунтів до того, як вісті прийшли з фронту

Особливого значення інформаційний вплив набув у ХХ столітті, коли газети, радіо, а потім і телебачення стали справді засобами масової інформації, а поширювана через них інформація – справді масовою.

Прийнято вважати, що найбільш потужно друковані засоби впливу на противника були застосовані під час Першої світової війни. Особливо активно цей інформаційний вплив використовувався Великобританією. Розкидання пропагандистських листівок над позиціями німецьких військ несподівано дало сильний ефект. Це спонукало створення у Великобританії спеціального органу для розробки інформаційних матеріалів, що містили інформацію для впливу на користь Англії.

В кінці Першої світової війни країни Антанти створили спеціальний штаб по морально-психологічному знешкодженню німецької армії, що суттєво вплинуло на хід бойових дій. До його роботи були залучені письменники, художники та журналісти.

Дуже велике значення інформаційному впливу у якості пропаганди надавалося керівництвом нацистської Німеччини. За словами Гітлера, «...ще до того, як армії почнуть військові дії, противник буде психологічно роззброєний пропагандою. Вона подібна артпідготовці перед фронтальною атакою піхоти в позиційній війні. Ворожий народ необхідно деморалізувати, підвести до порогу капітуляції і лише після цього починати збройну боротьбу».

Головний пропагандист третього рейху Йозеф Геббельс сформулював теорію пропаганди, головні принципи якої: розумове спрощення, обмеження і фільтрація матеріалу, багаторазове повторення й емоційне нагнітання.

Згідно з урядовим декретом від 30 червня 1933 року, у віданні міністерства пропаганди Геббельса знаходилась загальна політична пропаганда країни спрямована на підтримання відповідного морального стану суспільства, що включало: вищу політичну школу, організацію проведення державних свят, пресу, радіо, книговидання, мистецтво, музику, театр, кіно тощо.

На 1 квітня 1939 року загальне число працюючих у центральному офісі міністерства становило 956 осіб. У квітні 1941 року в ньому було зайнято 1902 людини. У міністерстві пропаганди були зібрані кращі німецькі пропагандистські кадри. Середній вік співробітників становив 39 років, більшість з них належала до верхнього шару середнього класу, половина мала університетські дипломи.

Інформаційний вплив здійснювався наступними способами:

1. Поширенням інформації через інформаційні агентства, радіо, шляхом доставки за кордон німецьких газет і журналів, листівок через агентурну мережу.

2. Через німецьких кореспондентів за кордоном, а також через іноземні газети, що знаходяться під німецьким впливом.

3. Шляхом проведення виставок і ярмарків в Німеччині, участі в ярмарках і виставках за кордоном.

4. Здійсненням культурного обміну з дружніми країнами у різноманітних галузях (наука, мистецтво, спорт, виховання молоді тощо).

Слід визнати високу ефективність німецької пропаганди на початку Другої світової війни. У деяких кампаніях початкового періоду війни німцям вдавалося досягти успіху взагалі без єдиного пострілу, як наприклад, при окупації Австрії і Чехословаччини, де населення зустрічало німців цілком прихильно, а в деяких – опір противника ламався за короткий час.

Значною мірою це пояснюється низькими моральними якостями солдатів противника, які не були готові битися до «останньої краплі крові» проти вельми високої бойової репутації німецьких військ.

Список використаних джерел:

1. Зброя масового ураження: інформаційна війна – хто і як переможе? / Військова панорама. – Режим доступу <http://wartime.org.ua/>.
2. Гусаров В. Кремль розпочав нову інформаційну операцію проти України [Електронний ресурс] / В. Гусаров. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/34281>.
3. Горбань Ю.О. Інформаційна війна проти України та засоби її ведення // Information technology. Вісник НАДУ 1'2015. – С. 136-141.
4. Кухаренко Р. Інформаційні війни в українському контексті // [Електронний ресурс] / Р. Кухаренко. – Режим доступу: <http://www.global-analyt.com/>.
5. Жуковская Д. Йозеф Геббельс – теоретик СМІ Третього Рейха [Электронный ресурс] / Д. Жуковская. – Режим доступу : http://www.historicus.ru/joseph_Gebbels_teoretik_SMI_Tretyego_Reiha/.
6. Петрик В. Сутність інформаційної безпеки держави, суспільства та особи [Електронний ресурс] / В. Петрик. – Режим доступу : <http://justinian.com.ua/article.php?id=3222>.
7. Юринець Ю. «Інформаційні війни» України та Росії в контексті ст.10 ЄКПЛ // Юридична Газета. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/insh/informaciyni-viyni-ukrayini-ta-rosiyi-v-konteksti-st10-ekpl.html>.
8. Ліпкан В. Інформаційна безпека України в умовах євроінтеграції [Електронний ресурс] / В. Ліпкан, Ю. Максименко, В. Желіховський. – Режим доступу: <http://mobile.pidruchniki.com/15800119/politologiya/ponyattya>.
9. Богуш В. М. Інформаційна безпека держави / В.М. Богуш, О.К. Юдін. – К.: «МК-Прес», 2005. – 431 с.
10. Доктрина «Інформаційної безпеки України» [Електронний ресурс] // Офіційна веб-сторінка Верховної Ради України: Законодавство. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=514%2F2009&p=126777286131>.